

سوال

تکبیر مطلق و مقید چیست و کی آغاز می‌شود؟

پاسخ مفصل

الحمدلله.

اولاً: فضیلت تکبیر

روزهای دهه‌ی اول ذی الحجه ایامی است گرامی که الله متعال در کتابش به آن سوگند یاد نموده، و سوگند یاد کردن به چیزی توسط خداوند نشان دهنده‌ی اهمیت و سودمند بودن آن است. الله متعال می‌فرماید:

وَالْفَجْرِ (۱) وَلَيَالٍ عَشْرٍ [فجر: ۱ - ۲]

(قسم به سپیده‌دم (۱) و قسم به شب‌های دهگانه).

ابن عباس و ابن زبیر و مجاهد و بسیاری از سلف و خلف گفته‌اند منظور از این آیه دهه‌ی ذی الحجه است. ابن کثیر می‌گوید: **و این رای صحیح است** تفسیر ابن کثیر (۸ / ۴۱۳).

و عمل نیک در این روزها نزد الله محبوب‌تر از دیگر ایام است، زیرا پیامبر - صلی الله علیه وسلم - می‌فرماید: **هیچ ایامی نیست که عمل نیک در آن نزد الله دوست داشتنی‌تر از این دهه باشد** گفتند: حتی جهاد در راه الله ای پیامبر خدا؟ فرمود: **و نه حتی جهاد در راه الله. مگر مردی که با جان و مالش بیرون رود و هیچ یک را بر نگرداند** به روایت بخاری (۹۶۹) و ترمذی (۷۵۷) و این لفظ ترمذی است. آلبانی در صحیح سنن ترمذی (۶۰۵) آن را صحیح دانسته است.

و از جمله اعمال نیک در این دهه، ذکر الله با گفتن تکبیر و لا اله الا الله است، بنابر این ادله:

۱ - الله متعال می‌فرماید:

لِيَشْهَدُوا مَنَافِعَ لَهُمْ وَيَذْكُرُوا اسْمَ اللَّهِ فِي أَيَّامٍ مَّعْلُومَاتٍ [حج: ۲۸]

(تا شاهد منافع خود باشند و نام الله را در روزهای معلومی به یاد آورند).

و این روزهای معلوم دهه‌ی ذی الحجه است.

۲- الله تعالی می‌فرماید:

وَأَذْكُرُوا اللَّهَ فِي أَيَّامٍ مَّعْدُودَاتٍ [بقره: ۲۰۳]

(و الله را در روزهایی معین یاد کنید).

که منظور از آن، ایام تشریق است.

۳- و پیامبر - صلی الله علیه وسلم - می‌فرماید: **ایام تشریق روزهای خوردن و نوشیدن و یاد الله است** به روایت مسلم (۱۱۴۱).

ثانیا: چگونگی تکبیر

علما درباره‌ی صفت تکبیر بر چند قول هستند:

نخست: **الله أكبر... الله أكبر... لا إله إلا الله، الله أكبر... الله أكبر... والله الحمد.**

دوم: **الله أكبر... الله أكبر... الله أكبر... لا إله إلا الله، الله أكبر... الله أكبر... والله الحمد.**

سوم: **الله أكبر... الله أكبر... الله أكبر... لا إله إلا الله، الله أكبر... الله أكبر... والله الحمد.**

و از آنجایی که نص خاصی از پیامبر - صلی الله علیه وسلم - برای صیغهی خاصی از تکبیر وارد نشده مساله وسیع است [و همه‌ی این صیغها درست است].

ثالثا: وقت آن

تکبیر بر دو نوع است:

۱- تکبیر مطلق که وابسته به چیزی نیست یعنی همیشه مستحب است، در صبح و در شام، پیش از نماز و بعد از نماز و در هر وقت.

۲- تکبیر مقید که مقید به بعد از نمازها است.

تکبیر مطلق در دهه‌ی ذی الحجه و دیگر روزهای تشریق سنت است و از شروع ماه ذی الحجه (یعنی غروب خورشید آخرین روز ماه ذی القعدة) تا آخرین روز ایام تشریق (یعنی غروب خورشید روز سیزدهم ذی الحجه) ادامه می‌یابد.

اما تکبیر مقید - علاوه بر تکبیر مطلق - از صبح روز عرفه تا غروب خورشید آخرین روز ایام تشریق ادامه می‌یابد، پس هرگاه نماز فرضش را ادا کرد و بعد از گفتن سه بار استغفر الله و **اللهم أنت السلام ومنك السلام تباركت يا ذا الجلال والإكرام** تکبیر می‌گوید.

این برای شخصی است که در حال حج نیست، اما تکبیر مقید برای حاجی از ظهر روز قربان آغاز می‌شود.

والله اعلم.

مراجعه نمایید به مجموع فتاوی ابن باز رحمه الله (۱۷ / ۱۳) و **الشرح الممتع** ابن عثیمین رحمه الله (۵ / ۲۲۰ - ۲۲۴).